

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز

بررسی عوامل موثر بر صادرات محصولات عمده. بخش

کشاورزی و نقش سیاست‌های حمایتی در توسعه

صادرات محصولات کشاورزی استان فارس

گزارش تحلیلی اقتصادی و اجتماعی

گزارش شماره ۱۵ و ۱۶ - سال ۱۳۹۶

تهیه شده در دفتر مطالعات اقتصادی و اجتماعی

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶		

موضوع گزارش:
بررسی عوامل موثر بر صادرات محصولات عمده بخش کشاورزی و نقش سیاست های حمایتی در توسعه صادرات محصولات کشاورزی استان فارس

تنظیم کننده: نجمه ایزدی	تاریخ ارائه گزارش: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶
-----------------------------------	---

۱- مقدمه

تجارت خارجی منبع درآمد ارزی مهمی برای همه کشورها در جهت سرمایه گذاری و جذب فناوری به منظور افزایش تولید و رشد اقتصادی است. درآمدهای نفتی و تکیه به اقتصاد تک محصولی ناطمینانی و بی ثباتی در درآمدهای ارزی و در نتیجه رشد اقتصادی را به دنبال دارد. تنها راه برون رفت از وابستگی به نفت و درآمدهای ناشی از فروش آن، توسعه صادرات غیرنفتی است. همان گونه که در اسناد بالا دستی نیز آمده، توسعه صادرات غیرنفتی استراتژی توسعه پایدار کشور می باشد. بخش کشاورزی از بخش هایی است که در طول برنامه های توسعه به عنوان بخش دارای مزیت نسبی در محوریت فعالیت های اقتصادی قرار گرفته است. این بخش در ایران به دلیل داشتن مشخصه ها و مزیت های مهمی چون تنوع آب و هوایی، تنوع زمین، نیروی کار ارزان قیمت و همچنین امکان بهره گیری از وضعیت جغرافیایی و گستردگی عرصه کشور، موجب شده که از امکانات لازم برای گسترش تولید انواع محصولات در فصول مختلف سال برخوردار گشته و همچنین بسیاری از تولیدات این بخش با مرغوبیت کم نظیر به بازارهای جهانی ورود پیدا کنند.

متأسفانه به دلیل نبود آمارهای دقیق، پراکندگی صادرات استان از گمرک های مختلف، صدور گواهی مبدا کالاهای سایر استان ها از شیراز، آمار میزان صادرات محصولات کشاورزی استان، که عملاً قابل استناد بوده و امکان تحلیل داده ها و تعیین بازارهای هدف ممکن نمی باشد. این مهم می بایست مورد توجه دستگاه های مربوط قرار گیرد و در اسرع وقت برای این مسئله چاره جویی شود.

۲- وضعیت کشاورزی استان فارس

استان فارس طی سال های گذشته در خصوص محصولات کشاورزی همواره دارای رتبه های برتر در بین استان های کشور بوده است و علی رغم خشکسالی سال های اخیر این جایگاه همه ساله حفظ و رو به ارتقاء می باشد. تولیدات انواع محصولات کشاورزی استان همواره از رتبه های برتر کشور بوده است. به عنوان مثال طبق گزارش سازمان جهاد کشاورزی به ترتیب در سال های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵، استان فارس با بیش از ۲٫۹ و ۳٫۱ میلیون تن تولیدات باغی برابر با ۱۵٫۲ و ۱۵ درصد کشور حائز رتبه اول، با ۳۷۴ و ۴۰۷ هزار هکتار سطح زیر کشت محصولات دائمی برابر با ۱۴ و ۱۴٫۲ درصد کشور نیز حائز رتبه اول، و با تولید

گزارش

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶

بالغ بر ۷,۱ و ۶,۷ میلیون تن محصولات زراعی برابر با ۹,۲ و ۸,۱ درصد کشور دارای رتبه دوم، و با سطحی بالغ بر ۷۱۵ و ۷۱۳ هزار هکتار سطح زیر کشت محصولات سالانه برابر با ۶,۳ و ۶,۱ درصد کشور حائز رتبه ششم و پنجم، و بالغ بر ۰,۷ میلیون تن تولیدات دامی برابر با ۵,۹ درصد کشور حائز رتبه چهارم بین استان های کشور باشد. همینطور این استان با ۱۰ هزار تن تولیدات شیلاتی برابر با ۲,۵ درصد رتبه ششم را در بین استان های غیر ساحلی کشور به خود اختصاص داده است.

جدول ۱: تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخش کشاورزی ۱۳۹۳-۱۳۸۳

سال	تولید ناخالص داخلی (بدون نفت) استان به قیمت جاری (میلیون ریال)	ارزش افزوده بخش کشاورزی استان به قیمت جاری (میلیون ریال)	نسبت ارزش افزوده بخش کشاورزی به تولید ناخالص داخلی استان	ارزش افزوده بخش کشاورزی کل کشور به قیمت جاری (میلیون ریال)	نسبت ارزش افزوده بخش کشاورزی استان به کل کشور
۱۳۸۳	۶۷,۳۴۰,۹۰۷	۱۲,۸۵۷,۶۷۱	۰.۱۹۰۹۳۴۰۳۱	۱۱۲۷۸۵۰۰۰	۰.۱۱
۱۳۸۴	۷۹,۱۲۷,۵۹۷	۱۵,۴۲۱,۰۵۵	۰.۱۹۴۸۸۱۴۶	۱۳۱۹۷۲۱۰۰	۰,۱۲
۱۳۸۵	۹۹,۲۳۹,۹۶۶	۱۶,۴۴۱,۲۶۷	۰.۱۶۵۶۷۱۸۳	۱۷۳۸۴۱۸۰۰	۰.۰۹
۱۳۸۶	۱۲۴,۴۸۸,۷۱۶	۲۰,۷۶۷,۹۴۲	۰.۱۶۶۸۲۵۹۰۱	۲۳۳۳۳۷۳۰۰	۰,۰۹
۱۳۸۷	۱۴۴,۳۱۸,۷۸۴	۲۲,۴۸۱,۵۹۰	۰.۱۵۵۷۷۷۲۹۶	۲۳۸۰۳۶۵۰۰	۰.۰۹
۱۳۸۸	۱۵۸,۸۵۷,۰۵۶	۲۸,۷۳۱,۱۷۴	۰.۱۸۰۸۶۱۸۰۵	۲۸۴۴۲۱۱۰۰	۰.۱۰
۱۳۸۹	۲۰۲,۴۳۸,۴۵۸	۳۲,۲۷۳,۷۸۴	۰.۱۵۹۴۲۵۱۶۴	۳۲۷۲۹۷۱۰۰	۰,۱۰
۱۳۹۰	۲۷۴,۵۱۱,۱۲۳	۴۴,۲۱۰,۵۷۷	۰.۱۶۱۰۵۲۰۴۲	۳۴۸۴۲۵۲۰۰	۰,۱۳
۱۳۹۱	۳۵۱,۷۳۵,۲۸۶	۶۵,۶۴۰,۷۰۱	۰.۱۸۶۶۱۹۶۰۷	۵۵۹۳۳۵۹۰۰	۰,۱۲
۱۳۹۲	۴۸۹,۳۰۴,۵۶۸	۱۱۲,۳۸۴,۲۲۲	۰.۲۲۹۶۸۱۵۳	۹۶۸۹۲۶۰۰۰	۰,۱۲
۱۳۹۳	۵۶۴,۵۱۶,۷۰۹	۱۳۱,۱۱۱,۶۸۹	۰.۲۳۲۲۵۴۷۵۳	۱۱۲۶۶۷۰۳۰۰	۰,۱۲

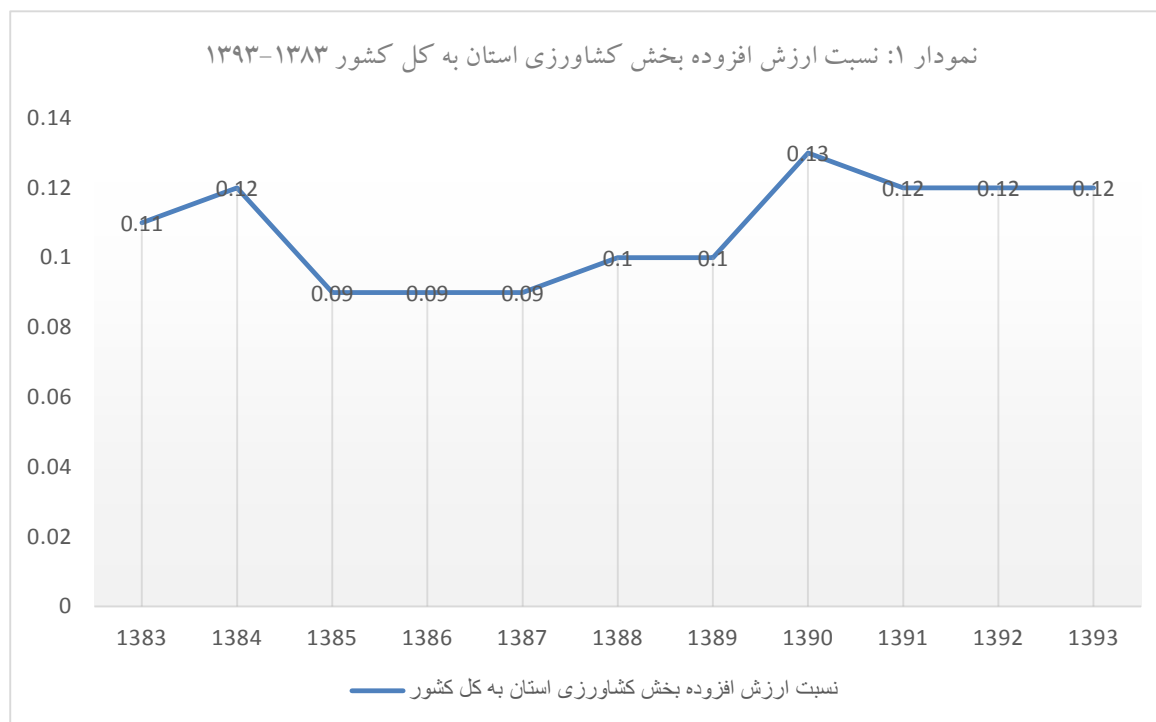
منبع: بانک مرکزی

گزارش

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶

همان گونه که از جدول و نمودارهای فوق مشخص است سهم ارزش افزوده از تولید ناخالص داخلی استان تا سال ۱۳۸۷ روند کاهشی و پس از آن روند افزایشی داشته و این نسبت طی دوره مورد نظر همواره بیشتر از ۱۵ درصد بوده است. این مطلب به علاوه سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی استان به کل کشور (به قیمت جاری) که تقریباً بالای ۹ درصد بوده و همچنین با توجه به گزارش های سازمان جهاد کشاورزی، پتانسیل استان در تولید محصولات کشاورزی را نشان می دهد.

جدول ۲: مقایسه سهم ارزش افزوده بخش های عمده استان به تولید ناخالص داخلی (بدون نفت) (درصد) ۱۳۸۳-۱۳۹۳

سال	نسبت ارزش افزوده بخش کشاورزی به تولید ناخالص داخلی استان (بدون نفت)	نسبت ارزش افزوده بخش صنعت به تولید ناخالص داخلی استان (بدون نفت)	نسبت ارزش افزوده بخش معدن به تولید ناخالص داخلی استان (بدون نفت)	نسبت ارزش افزوده بخش خدمات به تولید ناخالص داخلی استان (بدون نفت)
۱۳۸۳	۱۹	۱۱.۱	۴.۲	۵۰.۶
۱۳۸۴	۱۹	۱۱.۴	۴	۵۱
۱۳۸۵	۱۷	۱۰.۳	۴.۶	۴۷.۴
۱۳۸۶	۱۷	۱۰.۳	۷	۴۶.۸

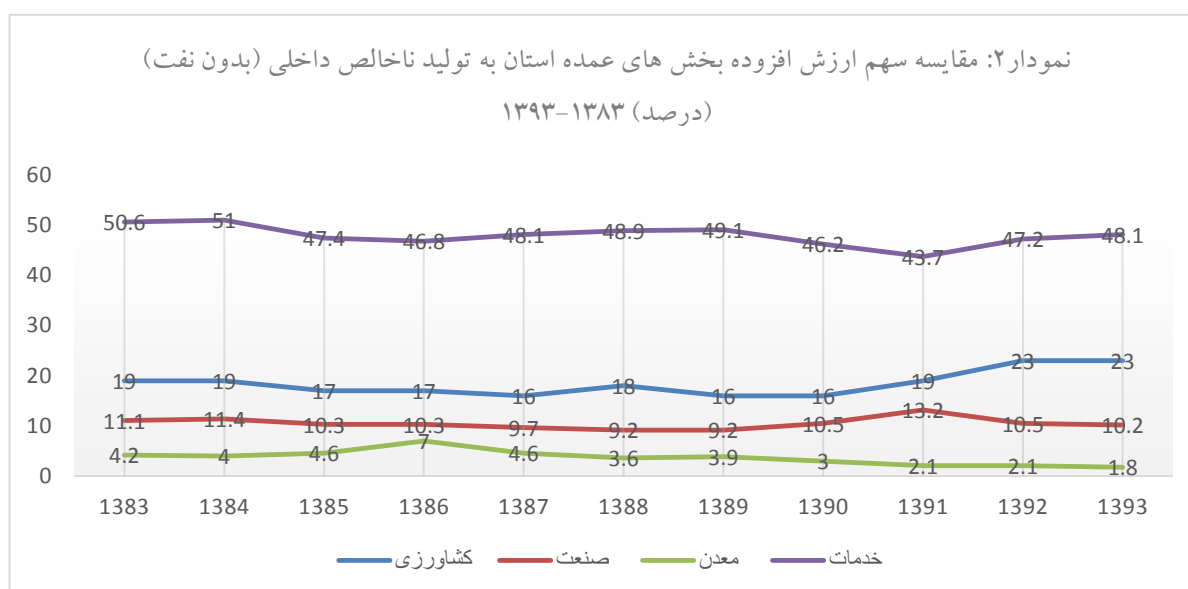
گزارش

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶

۱۳۸۷	۱۶	۹.۷	۴,۶	۴۸,۱
۱۳۸۸	۱۸	۹.۲	۳,۶	۴۸,۹
۱۳۸۹	۱	۹.۲	۳,۹	۴۹,۱
۱۳۹۰	۱۶	۱۰.۵	۳	۴۶,۲
۱۳۹۱	۱۹	۱۳.۲	۲,۱	۴۳,۷
۱۳۹۲	۲۳	۱۰.۵	۲,۱	۴۷,۲
۱۳۹۳	۲۳	۱۰.۲	۱,۸	۴۸,۱

منبع: بانک مرکزی.

همان گونه که نمودار فوق نشان می دهد، سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی استان، پس از بخش خدمات، همواره بیشترین مقدار بوده است که این مسئله حاکی از تایید موارد پیش گفته در خصوص ظرفیت استان در تولید محصولات کشاورزی می باشد.

۳- وضعیت صادرات محصولات کشاورزی استان

با بررسی تاریخی کشورهای توسعه یافته کنونی ملاحظه می شود که این گروه از کشورها در ابتدا تولیدکننده کالاهای متنوعی بوده اند، اما به مرور زمان که تجارت آنها با سایر کشورها گسترده تر شد و با رقابت عظیمی از طرف رقبای خود مواجه شدند، در تولید و صدور کالاهای خاصی، تخصص یافتند و صناعی را گسترش دادند که در آنها از مزیت نسبی برخوردار بودند. برخی اقلام صادراتی محصولات کشاورزی استان شیرین بیان، آنگوزه، خرما، انجیر، پسته، انار، انگور، کشمش، هندوانه، خربزه،

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶		

لوبیا، و محصولات دیگر بوده که نشان از تنوع این محصولات دارد. لکن مسئله مهم تنها داشتن صادرات بالا در مورد کالای مشخص نمی باشد و تنها شناخت مزیت صادراتی مهم نیست بلکه باید دید که وضعیت جغرافیایی و آب و هوایی استان به چه صورت است تا به هر قیمتی صادرات صورت نگیرد. با توجه به وضعیت خشکسالی استان در سال های اخیر می بایست تولید و صادرات کالاهایی هدف گذاری شوند که به آب کمتری نیاز دارند و ارزش افزوده بالایی برای استان ایجاد می کنند. به عنوان مثال فرآورده های شیرین بیان و آنگوزه، فرآورده های لبنی نظیر بستنی، فرآورده های خرما و انجیر، زعفران در بسته بندی های مناسب، تهیه کنسانتره و ... از روش های ایجاد ارزش افزوده برای محصولات کشاورزی استان می باشد.

۴- عوامل موثر بر صادرات محصولات کشاورزی استان

افزایش تولید

توسعه کشاورزی صرفاً به مفهوم توسعه سطح زیر کشت نیست، بلکه مهم تر از آن شامل ارتقای عملکرد در واحد سطح و بهره وری تولید از طریق سرمایه گذاری و به کار بردن روش های اصولی و علمی نه چندان پیچیده می باشد. در حال حاضر بخش کشاورزی ایران به دلیل سنتی بودن اغلب نظام های بهره برداری، استفاده اندکی از مزایا و ظرفیت های فناوری برای رشد تولیدات خود داشته و لذا فرصت مناسبی برای استفاده از مزایای فناوری ها وجود دارد. هر چند یک واحد افزایش ارزش افزوده در بخش کشاورزی به سرمایه کمتری نسبت به سایر بخش ها نیاز دارد، اما متأسفانه این بخش به دلیل قیمت گذاری های ناعادلانه و غیرقابل پیش بینی مورد توجه سرمایه گذاران بخش خصوصی قرار نمی گیرد و این در حالی است که بخش کشاورزی از نظر دولت هم مغفول مانده است. حتی با وجود خشکسالی های اخیر نیز این بخش همچنان قابلیت بالایی برای ایجاد ارزش افزوده بالا و صادرات دارد به شرط آن که به مقوله روش های نوین آبیاری و کشت توجه جدی شود. به عنوان مثال می توان با فشرده سازی کشت محصولات پر آب بر نظیر سبزی و سیفی، توسعه عملیات آبخیزداری و جنگلداری، آبیاری تحت فشار و ... به بهره برداری بهینه از این بخش دست یافت.

کاهش نوسانات نرخ ارز

طبق مطالعات انجام شده، نوسانات نرخ ارز اثر منفی بر صادرات غیرنفتی دارد. نوسانات نرخ ارز، پیش بینی درآمد ریالی حاصل از صادرات را برای صادرکنندگان دشوار کرده و به تبع آن بازاریابی، برنامه ریزی و تعیین سیاست های صادراتی را با مشکل مواجه می کند. در واقع نوسانات نرخ ارز از یک سو به علت عدم اعتماد به نرخ ها و افزایش ریسک ناشی از تغییرات آنها،

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶		

برنامه ریزی بلندمدت را غیرممکن ساخته و باعث توقف و یا کاهش فعالیت های صادراتی می شود، و از سوی دیگر این گونه نوسانات انگیزه معاملات ارزی سوداگرانه را افزایش داده و به سلامت بازار آسیب می رساند. لذا دولت می بایست به شفاف نمودن سیاست های ارزی و همچنین سیاست هایی که باعث ثبات اقتصادی و کاهش نوسان نرخ ارز می گردد، پردازد.

بهبود بسته بندی

صادرات محصولات خام، ضعف سیستم بسته بندی و عدم رعایت استانداردهای جهانی باعث شده که محصولات کشاورزی استان سهمی متناسب با کیفیت تولید محصولات خود نداشته باشند. عدم انطباق محصولات صادراتی با استانداردهای جهانی باعث شده که در بسیاری از موارد صادرات مجدد صورت بگیرد. این معضل سال هاست گریبان صادرات غیرنفتی و به ویژه صادرات محصولات کشاورزی را گرفته است. ضرورت بهبود بسته بندی صادراتی محصولات کشاورزی باعث کاهش ضایعات به ویژه در محصولات کشاورزی، بازگشت ارزش افزوده محصولات کشاورزی، پشتیبانی از فعالیت های بخش تولیدی کشور، ایجاد اشتغال، بر خورداری از مزیت رقابتی، ایجاد تنوع بیشتر در تولید، حفظ و ذخیره سازی طولانی تر، کمک به افزایش کیفیت کالاهای غیر نفتی و.... خواهد شد. همچنین برای حضور مداوم در بازارهای جهانی و برخورداری از درآمدهای ارزی پایدار لازم است که صادرکنندگان کالاهای خود رامطابق استانداردهای بین المللی تهیه نمایند. در نتیجه کیفیت و خدمتی که یک محصول ارائه می دهد به مرور زمان تبدیل به برند معتبر جهانی خواهد شد.

ایجاد ارزش افزوده و توسعه صنایع تبدیلی

بیشتر کالاهایی که در بخش کشاورزی تولید و صادر می شود به صورت خام بوده و ارزش افزوده پایینی دارد. این در حالی است که بسیاری از کشورهای واردکننده، این محصولات را به عنوان مواد اولیه در تولید کالاهایی به کار می برند که ارزش افزوده بسیار بالایی داشته و اغلب این کالاهای نهایی به ایران نیز صادر می شود. بنابراین آنچه بارها گفته شده و نیاز به برنامه ریزی و سیاست گذاری ویژه دارد، اما تا کنون نادیده گرفته شده است، ایجاد بسترهای لازم برای ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی این محصولات و استفاده از ارزش افزوده بالای آن برای کشور می باشد.

کنترل تورم

نوسان های قیمتی نهاده ها و افزایش نرخ تورم، منجر به افزایش شکاف بین مزیت های نسبی بالقوه و واقعی شده و ادامه این روند پیامدهای ناگواری بر صادرات غیرنفتی چه در استان و چه در سطح کشور خواهد داشت. بنابراین، کنترل سطح قیمت ها

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶		

و مهار تورم علاوه بر بهبود بخشیدن به وضعیت اقتصادی استان، آثار مثبتی بر صادرات غیرنفتی گذاشته و به بهبود سطح مزیت های بالقوه نیز کمک خواهد نمود.

گسترش تعرفه های ترجیحی

یکی از عوامل موثر در توسعه اقتصادی، بهبود روابط سیاسی و به دنبال آن بهبود روابط تجاری بین کشورهاست. کشور ایران می تواند با شناسایی بازارهای هدف صادراتی در همه بخش ها، با این کشورها تفاهم نامه همکاری امضا کرده و با کاهش تعرفه های گمرکی و افزایش تعرفه های ترجیحی، موجب گسترش تجارت و افزایش درآمدهای ارزی برای کشور گردد.

توسعه تشکل های صادراتی و حمایت سازمان توسعه تجارت

نقش اتحادیه ها و تشکل ها در توسعه صادرات غیر نفتی بسیار مهم می باشد. تشکل ها می توانند با ارائه خدمات زیر به توسعه پایدار صادرات غیر نفتی و محصولات کشاورزی کمک نمایند.

- شناسایی موانع قانونی گسترش فعالیت های اقتصادی و تجاری و کمک به رفع آنها
 - کمک به بهبود قوانین و مقررات
 - ارائه خدمات مشاوره ای و اطلاعاتی به روز راجع به کالاها، رقبا، قراردادهای بازاریابی و ...
- همچنین سازمان توسعه تجارت با ارائه خدمات زیر جهت توسعه صادرات غیر نفتی می تواند بسیار موثر عمل نماید.

- حمایت از توسعه و تقویت زیر ساخت های تخصصی صادراتی مرتبط
- فراهم آوردن شرایط حضور در رویدادهای تخصصی داخلی و خارجی
- کمک به انجام فعالیت های تبلیغاتی، نام و نشان تجاری (برند) در حوزه صادرات نظیر چاپ بروشور، فعالیت های رسانه ای و تبلیغ در بازارهای هدف و توسعه و به هنگام سازی سایت و پورتال اطلاع رسانی
- حمایت از انجام طرح های مطالعاتی و تحقیقاتی در زمینه های تحقیقات بازار و کالا، شناخت بازارهای هدف، توسعه محصولات جدید، شناسایی فرصت های تجاری و تدوین برنامه راهبردی توسعه صادرات اتحادیه یا تشکل

۵- سیاست های حمایتی بخش کشاورزی

حمایت از بخش کشاورزی مقوله ای است که سال ها در جهان مورد بحث و توجه قرار گرفته و نه تنها کشورهای در حال توسعه بلکه کشورهای صنعتی و پیشرفته نیز به عنوان طرفداران اقتصاد رقابتی، بیشترین حمایت را از بخش کشاورزی داشته

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶		

اند. سیاست های حمایتی در بخش کشاورزی ضرورتی اجتناب ناپذیر بوده که تحقق آن منافع تمامی افراد و بخش های جامعه را تحت تاثیر قرار می دهد.

از جمله دلایل اقتصادی اجرای سیاست های حمایتی در بخش کشاورزی می توان به موارد زیر اشاره نمود: کم کشش بودن عرضه محصولات کشاورزی، فسادپذیری، محدود بودن قدرت ذخیره سازی، افزایش توان رقابتی در بازار صادراتی، جلوگیری از کاهش درآمدهای شاغلان بخش کشاورزی، حفظ اشتغال و جلوگیری از مهاجرت روستاییان، عدم تمایل بخش خصوصی به سرمایه گذاری در بخش های زیربنایی و پشتیبانی کشاورزی، جلوگیری از واردات محصولات کشاورزی و خروج ارز، تامین امنیت غذایی و ...

در کشور ما نیز بنا به ضرورت های گفته شده، سیاست هایی در جهت حمایت از بخش کشاورزی اتخاذ گردیده است. استفاده از مجموعه ای از ابزارهای حمایتی، کارایی این سیاست ها را افزایش می دهد. در واقع علاوه بر حمایت های مستقیم صادراتی، حمایت از تولید نیز پیش زمینه حمایت از صادرات بوده و به صورت زنجیروار بخش صادرات را هم تحت تاثیر قرار می دهد. البته ذکر این نکته ضروری است که حمایت ها می بایست در مواردی صورت بگیرد که مزیت تولیدی وجود دارد. به عنوان مثال با وجود خشکسالی های استان در سال های متوالی، تولید کالاهایی که آب فراوان نیاز دارد مقرون به صرفه نیست، حتی اگر هدف از تولید این محصولات خود کفایی بوده و یا میزان صادرات این محصول بسیار زیاد باشد.

مجموعه ای از حمایت ها را می توان به صورت زیر بیان نمود:

- پرداخت غرامت های احتمالی در صورت بروز خشکسالی یا سرما زدگی محصول
- حمایت های بیمه ای در حوزه تولید و صادرات
- پرداخت یارانه صادراتی
- پرداخت یارانه سود تسهیلات
- حمایت از نهاده های کشاورزی
- تنظیم تعرفه های ترجیحی با کشورهای هدف
- افزایش اعتبارات بانکی با نرخ سود پایین و بازپرداخت طولانی
- حمایت و کمک به توسعه و ارتقاء بسته بندی صادراتی کالاهای مزیت دار از طریق شکل های صادراتی
- اهداء جوایز صادراتی

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0-0	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶		

۶- جمع بندی

استان فارس به دلیل وجود تنوع آب و هوا در تولید محصولات کشاورزی مختلف دارای مزیت بوده و در بخش های باغی، زراعی و گیاهان دارویی دارای رتبه برتر کشوری می باشد. کالاهایی نظیر شیرین بیان، انجیر، خرما، آنگوزه و ... استان در دنیا مطرح بوده و همواره بخش عمده صادرات محصولات کشاورزی استان را به خود اختصاص داده است. لکن متاسفانه به دلیل نبود آمارهای دقیق، پراکندگی صادرات استان از گمرک های مختلف، صدور گواهی مبدا کالاهای سایر استان ها از شیراز، آمار میزان صادرات محصولات کشاورزی استان، که عملاً قابل استناد بوده و امکان تحلیل داده ها و تعیین بازارهای هدف ممکن نمی باشد. این مهم می بایست مورد توجه دستگاه های مربوط قرار گیرد و در اسرع وقت برای این مسئله چاره جویی شود.

به منظور افزایش صادرات محصولات کشاورزی استان راهکارهایی نظیر، افزایش میزان تولید، کاهش نوسان نرخ ارز، بهبود بسته بندی، کنترل تورم و ... پیشنهاد گردیده است. همچنین به دلیل کم کشش بودن عرضه محصولات کشاورزی، فسادپذیری، محدود بودن قدرت ذخیره سازی، افزایش توان رقابتی در بازار صادراتی، حفظ اشتغال و ... مجموعه سیاست های حمایتی از بخش کشاورزی مانند یارانه سود تسهیلات، یارانه صادراتی، حمایت های نهاده ای، حمایت های بیمه ای و ... پیشنهاد شده است.

۷- منابع

- اسلاملوئیان، کریم، صدرائی جواهری، احمد و دیانتی، محمد حسین، "بررسی رابطه میان توسعه مالی و صادرات: مورد استان فارس"، فصلنامه اقتصاد مقداری، دوره ۸، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۰، ۱۰۵-۱۲۸.
- امیرنژاد، حمید، شهابی، سعیده و نویدی، حامد، "بررسی ابعاد تجاری کشش صادراتی ایران"، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال بیست و سوم، شماره ۹۰، تابستان ۱۳۹۴، ۲۴۵-۲۱۷.
- باریکانی، الهام، امجدی، افشین و رفیعی، حامد، "بررسی موقعیت ایران در مقابل رقبا"، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال بیست و دوم، شماره ۸۵، بهار ۱۳۹۳، ۱۴۹-۱۲۹.
- جعفری، محبوبه، "بررسی رقابت پذیری محصولات عمده صادرات صنعتی استان فارس"، فصلنامه برنامه ریزی و بودجه، سال هجدهم، شماره ۱، بهار ۱۳۹۲، ۱۶۷-۲۰۱.
- حسینی، سید صفدر و دیگران، "بررسی اثر سیاست های حمایتی بر تغییرات بهره وری بخش کشاورزی در ایران"، اقتصاد و توسعه کشاورزی، جلد ۲۵، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۰، ۵۱۶-۵۰۷.

کد مدرک: SCCIM-FR-009-0۰	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱۶		

- خداوردی زاده، محمد و محمدی، سمیه، "تعیین مزیت نسبی و ساختار بازار صادرات جهانی گیاهان دارویی (مطالعه موردی: رازیانه، بادیان، انیسون و گشنیز)"، تحقیقات اقتصاد کشاورزی، جلد ۹، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۶، ۱۷۴-۱۵۳.
- صفری، سکینه، رحمانی، مهدی و احمدی، حسن، "بررسی تاثیر نوسانات نرخ ارز بر صادرات بخش کشاورزی در راستای بند دوم سیاست های کلی کشاورزی"، فصلنامه سیاست های راهبردی و کلان، سال دوم، شماره ۵، بهار ۱۳۹۳، ۹۷-۱۰۹.
- عزیزی، وحید، مهرگان، نادر و یآوری، غلامرضا، "تاثیر سیاست های حمایتی و هدفمند سازی یارانه ها بر امنیت غذایی خانوارهای شهری در ایران"، فصلنامه برنامه ریزی و بودجه، سال بیست و یکم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۵، ۱۱۶-۹۵.
- عزیزی، وحید، مهرگان، نادر و یآوری، غلامرضا، "نقش سیاست های حمایتی در توسعه صادرات محصولات کشاورزی ایران"، تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۴۶، شماره ۱، بهار ۱۳۹۴، ۱۱۹-۱۰۷.
- قادرپور، لیلا، موسوی، سید نعمت الله و فرج زاده، زکریا، "اثر سیاست های حمایتی دولت بر عرضه محصولات واحدهای صنایع تبدیلی کشاورزی"، دو فصلنامه پژوهش های اقتصاد توسعه و برنامه ریزی، سال چهارم، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، ۱۰۱-۹۳.
- کهنسال، محمدرضا و دادرس مقدم، امیر، "عوامل موثر بر رشد بخش های مختلف اقتصادی با تاکید بر صادرات و سرمایه گذاری"، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال بیست و سوم، شماره ۹۱، پاییز ۱۳۹۴، ۲۵-۱.
- بررسی سیاست های حمایتی از بخش کشاورزی در کشورهای منتخب و ایران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات زیربنایی، تیرماه ۱۳۸۵.
- آمارنامه کشاورزی استان فارس، سازمان جهاد کشاورزی استان فارس، سال های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵.
- www.cbi.ir
- www.farsi.tpo.ir